

**Universitatea Titu Maiorescu
ȘCOALA DOCTORALĂ
DOMENIUL DREPT**

**MEMORIU ȘTIINȚIFIC
privind lucrarea de doctorat**

**DREPTURILE OMULUI ÎN INTERPRETAREA CURȚII EUROPENE A
DREPTURILOR OMULUI ȘI A CURȚII DE JUSTIȚIE A UNIUNII EUROPENE**

elaborată de doctorandul Vlad Mihai Neagoe

Prof. univ. dr. Aurora Ciucă

Subsemnata, Aurora Ciucă, profesor univ.dr. hab. la Facultatea de Drept din cadrul Universității ”Titu Maiorescu” București, în calitate de conducător al tezei de doctorat **”Drepturile omului în interpretarea Curții Europene a Drepturilor Omului și a Curții de Justiție a Uniunii Europene”**, elaborată de domnul drd. Vlad Mihai Neagoe, formulez următoarele aprecieri.

Temă de actualitate și de sporit interes științific, problematica interpretării drepturilor omului de către instanțele europene supranaționale presupune multiple planuri de analiză. Procesul de interpretare a drepturilor omului ține de esența dreptului, reflectând modul în care aplicarea normei juridice se raportează la realitățile sociale pe care le ordonează. Pe de altă parte, particularitățile instanțelor europene chemate să realizeze această operă evidențiază faptul că relația permanentă de *cross-fertilization* dintre jurisprudențele celor două instanțe contribuie în mod benefic la ranforsarea sistemului european de protecție în această epocă marcată de provocări tehnologice și de schimbări majore.

Lucrarea ilustrează propensiunea doctorandului pentru cercetarea științifică, acesta reușind să concilieze vastitatea subiectului cu exigențele cercetării. Foarte bine structurată, teza oglindește parcurgerea unui bogat material documentar: tratate, cursuri, manuale, monografii, la care se adaugă numeroase articole, comentarii, note, majoritatea plurilingve și recent publicate.

Teza conține șapte mari capitole referitoare la : interpretarea juridică în dreptul internațional public și în domeniul drepturilor omului, la marile doctrine de interpretare juridică și la modul în care acestea se reflectă în materia drepturilor omului, la mecanismele europene de protecție a drepturilor omului, la trăsăturile

specifice interpretării Convenției Europene și a Cartei drepturilor Fundamentale a UE, la metodele generale de interpretare juridică, la activismul judiciar ca tendință actuală în interpretarea juridică și la relația dintre CEDO și CJUE în stadiul aderării UE la Convenția europeană. Fiecare parte conține prolegomene care anunță ideile centrale de la care a pornit autorul în construirea demonstrației sale și concluzii clare și foarte bine structurate.

Pornind de la analiza interpretării juridice ca o componentă fundamentală a dreptului (alături de norma juridică și de realitatea socială) și de la teoriile interpretării descriptive și normative, doctorandul trece în revistă opiniile autorilor consacrați în dreptul românesc și al altor state precum și problema ierarhiei drepturilor omului și regulile de interpretare prevăzute de Convenția de la Viena privind dreptul tratatelor internaționale, din 1969. În capitolul al doilea, dedicat marilor doctrine de interpretare juridică și a modului în care acestea se reflectă în domeniul drepturilor omului, autorul realizează o excelentă prezentare a celor trei mari teorii: *jusnaturalismul*, pozitivismul juridic și relativismul juridic, recurgând la pertinente exemple din jurisprudențele celor două instanțe europene. Trăsăturile celor două sisteme europene de protecție a drepturilor omului sunt evidențiate în următorul capitol. Astfel, din perspectiva sistemului Consiliului Europei este subliniată și detaliată importanța principiului subsidiarității și a marjei de apreciere și, în cadrul de protecție *sui generis* al U.E., autorul pune în lumină rolul tratatelor comunitare și prezintă evoluția protecției drepturilor omului și marile surse ale dezvoltării acestuia: Carta Drepturilor Fundamentale a UE, Convenția Europeană a drepturilor omului (ca sursă ”specială” de inspirație pentru UE) și principiile generale ale dreptului U.E.

Continuând analiza, doctorandul se apleacă asupra trăsăturilor interpretării juridice a Convenției Europene (ca document esențial al Consiliului Europei) și a Cartei

Drepturilor Fundamentale a UE. Remarcă, în privința Convenției ca *law-making treaty*, utilizarea regulii interne de interpretare (folosirea sensului obișnuit al cuvintelor în contextul lor, ținând seama de obiectul și scopul Convenției și a regulii externe (care impune interpretarea în conformitate cu dreptul internațional). Pe de altă parte, în interpretarea Cartei Drepturilor Fundamentale, identifică principiul atribuirii de competențe Uniunii și principiul proporționalității (stabilit prin art.52 par. din Cartă), subliniind abordarea prin raportare la sistemele de drept intern, internațional și supranațional. În același capitol, o importantă parte este consacrată analizei noțiunii de marjă de apreciere și teoriei conceptelor autonome, ajungând la concluzia că sisteme juridice diferite atrag calificări juridice autonome.

Capitolul referitor la metodele generale de interpretare este centrat pe analiza metodei textuale, contextuale, a celei teleologice și a celei evolutive. Dincolo de o foarte atentă cercetare a doctrinei, doctorandul identifică în jurisprudențele celor două instanțe europene aceste metode, contribuind la înțelegerea acestora.

Foarte interesant (și aproape necunoscut în doctrina românească) activismul judiciar ca tendință în interpretarea juridică (tratat în al șaselea capitol) este prezentat din perspectivă istorică și evolutivă, cu aprecierile și criticile exprimate. Doctorandul demonstrează o excelentă cunoaștere a sistemului juridic american (unde activismul judiciar își găsește originile) și contrapune argumente privind curente existente: originalismul și evoluționismul, pentru ca apoi să le identifice în dreptul Uniunii Europene cu referire la protecția drepturilor omului.

În fine, un spațiu generos este alocat (în ultimul capitol) relației dintre CEDO și CJUE în stadiul actual al aderării Uniunii la Convenția Europeană. Problema delicată, analizată ca obligație internațională asumată, aderarea Uniunii se află actualmente într-un impas care va trebui să fie depășit printr-un dialog susținut între aceste instanțe, prin acordarea de către CEDO a unei largi marje de apreciere în

interpretarea și aplicarea drepturilor omului și prin realizarea unui just echilibru între standardele concurente ale statelor membre ale UE în protejarea diferitelor drepturi fundamentale ale omului.

În ciuda complexității temei, doctorandul nu se abate de la o analiză minuțioasă a fiecărui aspect, într-o manieră convingătoare, dovedind o atenție aparte atunci când este vorba despre definiții și despre propuneri de *lege ferenda*. Evident, teza reprezintă o contribuție originală la înțelegerea temei abordate, autorul acesteia formulând definiții îndrăznețe și bine documentate științific ale pozitivismului juridic (doctrina potrivit căreia interpretarea juridică se limitează la textul legal incident, privit în contextul său normativ, fără luarea în considerare a oricăror aspecte de natură axiologică, indiferent de originea lor morală, socială, economică sau de orice altă proveniență), realismului juridic (doctrina care interpretează textul normativ prin raportare la fiecare situație concretă de fapt pe care o reglementează, privită sub toate aspectele regăsite ca fiind relevante și cu luarea în considerare a tuturor prefacerilor din societate circumstanțiate situației reglementate) sau a marjei de apreciere (ca întindere a prerogativelor autorităților statului pe care Curtea le acceptă ca ținând de atribuțiile sale, în conformitate cu dreptul intern, în limita respectării drepturilor fundamentale convenționale, atât sub aspectul raportului de proporționalitate dintre anumite interese concurente, cât și cu privire la incidenței însăși a dreptului respectiv în situația din cauză) precum și definiții ale pluralismului juridic (constituțional) și ale activismului judiciar.

În concluzie, teza analizată răspunde pe deplin exigențelor științifice ale cercetării și constituie o foarte importantă contribuție la dezvoltarea vastului și provocatorului domeniu al drepturilor omului.